

فرش یا قالی

فرش یک کلمه عربی به معنی گسترده است و برای استفاده از آن ناگزیر باید در کنار واژه‌هایی مثل سنگ برای سنگ فرش و دستباف برای فرش دستباف را به کار برد و در واقع فرش به اشتباه در مکالمات ما مصطلح شده است. حال آنکه کلمه قالی از دیرباز در فرهنگ ما وجود داشته ولی به مرور زمان جای خود را به فرش داده است. نظریه اول در ریشه شناسی کلمه قالی حاکی از آن است که قالی کلمه‌ای ترکی است و از ترکیب بن مصدری قالمق به وجود آمده است.

نظریه دوم ریشه کلمه قالی را از قالین و مطابق معنی‌ای که از سنگ نوشته‌های اورخون نیز به کار رفته به معنی ضخیم، مقاوم و پایدار، قوی و انبوه و متعدد می‌داند. در واقع همان ویژگی‌های قالی است که بجا به کار گرفته می‌شود. نتیجه این‌که بکارگیری «فرش» عربی با «دستباف» فارسی جایگزین خوبی برای کلمه قالی نیست، که اشتباه هم هست. امید شیخ بگلو

اعلام اسامی برگزیدگان کارگاه آموزشی طراحی سنتی

گروه فرش با همکاری انجمن علمی دانشجوئی فرش در تاریخ ۸۹/۹/۲۳ با حضور اساتید برجسته‌ای همچون محمد علی قره‌باغی، جواد پورنامی و رحیم چرخ‌اقدام به برگزاری کارگاه آموزشی طراحی سنتی با حضور بیش از ۷۰ نفر از دانشجویان علاقه‌مند در محل پردیس دانشگاه نمود.

این کارگاه آموزشی یک روزه از ساعت ۹:۳۰ شروع و تا ساعت ۱۷:۳۰ ادامه داشت، که در طول این مدت دانشجویان با راهنمایی اساتید کارگاه به انجام طراحی مشغول بودند. در نهایت کارگاه با دریافت آثار دانشجویان شرکت کننده جهت داوری خاتمه یافت. آثار برگزیده این کارگاه به شرح زیر اعلام می‌گردد: برگزیدگان رشته فرش: سید محمود اشرفی، سعید رحیمی و رضا شری برگزیده سایر رشته‌ها: حامد شمیران و همچنین اثر خانم طاهره فتح‌الهی به عنوان اثر قابل تقدیر هیئت داوران انتخاب شد.

۷/۲ دلار بوده است. (روزنامه دنیای اقتصاد، ۸۹/۹/۱۴)

میزان صادرات فرش دستباف کشورهای رقیب طی سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۰۸

کشور	سال ۲۰۰۸ (میلیون دلار)	سال ۲۰۰۹ (میلیون دلار)
پاکستان	۱۸۳	۱۲۸
هند	۲۹۵	۲۱۶
چین	۹۱	۵۹
ترکیه	۸۶	۷۰
نپال	-	۶۹

منبع: سایت شرکت سهامی فرش ایران

تهمینه دانیالی، معاون صنایع دستی سازمان میراث فرهنگی کشور گفت: جایگاه قالیبافی به عنوان هنر صنعت در وزارت بازرگانی تعریف شده اما عده‌ای با باندبازی در حوزه صادرات قصد دارند به سودهای کلان برسند. (فارس، ۸۹/۹/۱۵)

صدور فرش به کشورهای آسیایی و اروپایی گفت: هم اکنون ۱۰۵ هزار بافنده فرش در آذربایجان غربی سالانه ۴۶ هزار متر مربع فرش دستباف تولید می‌کنند. وی با اشاره به این که از این تعداد فرش‌باف ۹ هزار نفر تا کنون تحت پوشش بیمه تامین اجتماعی قرار گرفته‌اند، خاطر نشان کرد: از ابتدای امسال تاکنون قالی استان آذربایجان غربی به ارزش ۳۲ میلیون دلار، به خارج از کشور صادر شده است. (روزنامه ایران، ۸۹/۹/۱۳)

صادرات پسته بیشتر از قالی

رئیس کل گمرک ایران از افزایش ۲۶/۲ درصدی ارزش صادرات غیر نفتی طی هشت ماه نخست امسال در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته خبر داد و گفت: ارزش صادرات قالی و پسته به عنوان دو محصول سنتی عمده کشور طی این مدت به ترتیب ۳۶۵ میلیون دلار و ۵۵۱ میلیون دلار برآورد شده است. قیمت هر کیلو فرش در مدت مذکور ۶۴/۹ دلار و قیمت هر کیلو پسته خندان نیز

تحریم ایران از سوی آمریکا و پیامدهای آن

فیصل مرداسی، رئیس مرکز ملی فرش ایران گفت: به دلیل پیش بینی احتمال تحریم قالی ایران از سوی آمریکا، در ۶ ماهه ابتدای سال جاری سقف صادرات قالی ایران به آمریکا پر شد؛ به این معنا که میزان صادراتی که باید در ۱۲ ماه به آمریکا صورت می‌گرفت در ۶ ماه تقریباً انجام پذیرفت. وی اظهار داشت: هنوز زود است که اظهار نظر دقیقی در خصوص اثرات تحریم قالی ایران از سوی آمریکا بر صادرات این کالای ارزشمند داشته باشیم. البته اگرچه تحریم فرش در مهرماه آغاز شد، اما به دلیل پیش بینی احتمال وقوع این موضوع، صادرات فرش به آمریکا در نیمه اول سال جاری رونق یافت. (روزنامه کیهان، ۸۹/۹/۱۳)

صادرات ۳۲ میلیون دلاری قالی آذربایجان غربی

جعفر صادق اسکندری رئیس سازمان بازرگانی آذربایجان غربی با اشاره به میزان

مراسم برش قالی قرآن از روی دار

جمعی از دانشجویان فرش دانشگاه هنر اسلامی تبریز در روز سه‌شنبه ۸۹/۹/۲۳ طی اقدامی از سوی گروه فرش در دفتر رئیس دانشگاه و با حضور تنی چند از اساتید فرش در حرکتی نمادین آخرین صفحه از قالی قرآن را که طی پنج سال بافته شده بود را از روی دار بردیدند.

در این مراسم ابتدا استاد پورنامی مشخصات کلی این قالی را برای حضار توضیح دادند و در ادامه رئیس محترم دانشگاه جناب دکتر محمد علی کی-نژاد در خصوص این اثر فاخر هنری و اهمیت رشته فرش برای دانشجویان به ایراد سخن پرداختند.

در ادامه هریک از اساتید و دانشجویان به ترتیب به صورت نمادین چند تار این قالی را قیچی نمودند. لازم به ذکر است که این قالی به صورت دو

رو بافته شده و ضخامت هر صفحه آن سه میلیمتر می باشد که خود نشانی از ارزش والای این دستبافته است. در این قالی ۱۸ رنگ به کار رفته و مدت پنج سال کار بافت آن در کارگاه‌های بافت دانشگاه به وسیله بافندگان زبده و ماهر انجام شده است. طراحی این قالی نیز توسط استاد جواد پورنامی در نهایت ظرافت و دقت انجام شده است. این شاهکار هنری قرار است طی مراسمی در بیت رهبری رونمایی شود.

نقل قول

عبداله بهرامی مدیرعامل اتحادیه سراسری تعاونی‌های قالی کشور گفت: خروج قالیبافان از پروسه تولید یکی از چالش‌های این هنر صنعت به شمار می‌آید که آن هم ناشی از کم بودن دستمزد بافندگان در قبال سختی کار است. ایشان تاکید کرد: ظرف چند سال گذشته تولید و صادرات قالی با چالش‌های بسیاری از جمله افزایش قیمت تمام شده، کاهش صادرات، افزایش نفوذ رقبا در بازارهای مصرف، افزایش قیمت مواد اولیه، تحریم‌ها، ثبات نرخ ارز، تورم سالانه و غیره روبرو بوده است. (ایرنا، ۸۹/۹/۱۵)

بهرام طاهباز، رئیس اتحادیه واردکنندگان قالی ایران به اروپا، گفت: کشور چین نمی تواند به بازار مناسبی برای فرش دستباف ایران تبدیل شده و جایگزین بازار فرش آمریکا برای کشور ما شود. و در ادامه گفت: اگر مسئولان ما به دنبال جایگزین کردن چین به عنوان اولین بازار هدف برای فرش دستباف ایران هستند، لازم است تا مبالغ هنگفتی را در این زمینه و برای تبلیغات سرمایه گذاری کنند. (موج، ۸۹/۹/۱۳)

رویدادها

هفته عکس فرش دستباف برگزار می‌شود: محسن زین العابدینی دبیر دومین مسابقه عکس فرش دستباف گفت: برگزاری هفته عکس فرش دستباف، فرصت مناسبی خواهد بود تا عکاسان بتوانند سوژه‌های مناسب را بیابند و عکسهای خود را برای کسب رتبه‌های اول تا دهم این مسابقه حداکثر تا بیستم دیماه به دبیرخانه مسابقه عکس ارسال نمایند. هدف از برگزاری هفته عکس فرش دستباف، آن است که در این روزها عکاسان بتوانند با مجوزهای کسب شده در هر استان از کارگاه‌های فرش دستباف، کارگاه‌های رنگرزی، کارگاه‌های مرمت و رفوگری و قالیشویی‌ها عکاسی کنند. علاقه‌مندان برای دریافت اطلاعات بیشتر می‌توانند به پایگاه اینترنتی مسابقه به نشانی www.cphc2.com مراجعه کنند. (مهر، ۸۹/۹/۲۸)

مرکز ملی فرش ایران در نیمه اسفندماه امسال دوره‌ای دیگر از آیین‌های تقدیر از هنرمندان و پیشکسوتان قالی ایران را برگزار می‌نماید. انتخاب چهره‌های پیشکسوت در حوزه‌های پژوهشگری، آموزشگری، ابتکار و اختراع و کارشناسی فرش و بر اساس ملاک‌ها و شاخص‌های تعیین شده از سوی مرکز ملی فرش ایران و با معرفی استان‌های مختلف کشور خواهد بود و در پایان به یک پیشکسوت در هر یک از حوزه‌ها ادای احترام خواهد شد. همچنین به روال دوره‌های پیشین از برخی چهره‌های فقید هنر-صنعت فرش دستباف ایران نیز تقدیر خواهد شد. (کارپتور، ۸۹/۱۰/۱)

قالی

قالی زندگی ام رنگین بود

سرخ و سبز و آبی

بافته ام آنرا با دل تنگی

گره هایش روشن

تارهایش از غم

پودش از یکرنگی

قالیم زیبا بود

انتظارم خشکید

چشم هایم به در استقبال

تا ابد گریان ماند

و کسی قصد خریدش...هرگز

قالی من پوسید

قیمتش ارزان شد

و کسی باز نیامد افسوس

قصد آن دارم تا

قالی ام را تنها

ته دریای فنا

دور اندازم دور

و دگر قالی احساس نبافم هرگز...!

مسعود حاجی زاده

نگاهی به تاریخچه شرکت سهامی فرش ایران

شرکت سهامی فرش ایران در سال ۱۳۱۴ و با دستور دولت وقت با انحلال شرکت تولیدکنندگان قالی شرق که دارای مالکیت غیر ایرانی بود تاسیس گشت. شرکت قالی شرق نیز خود به دنبال توسعه و گسترش شرکت بیکرز و توسط سیسیل ادواردز تاسیس شده بود. پس از درگذشت چارلز ادواردز در اندک زمانی، سیسیل ادواردز به جهت علاقه و لزوم پیگیری فعالیت شرکت بیکرز زمینه ادامه فعالیت آن شرکت را به نحوی مهیا نمود که پس از ورودش به ایران در سال ۱۲۹۰ ه.ش در اندک زمانی دامنه فعالیت آن را با تاسیس سه شعبه اصلی در شهرهای کرمان، اراک و همدان به حداکثر ممکن افزایش داد و شرکت بیکرز با تغییر نام خود به شرکت تولیدکنندگان قالی شرق رسماً فعالیت فرشبافی خود را در ایران آغاز و دنبال نمود. توسعه و گسترش این شرکت به سرعت ادامه یافت و موجب شد در ۷ شهر مهم دنیا شامل لندن، پاریس، نیویورک، سیدنی، بوینوس آیرس و تورنتو دفاتر نمایندگی این شرکت تاسیس و اداره امور را در دست گیرند. اما سرانجام در ۱۴ بهمن ماه ۱۳۱۴ به دستور دولت وقت و به جهت احیاء هنر و صنعت قالی‌بافی در ایران کلیه فعالیت‌های شرکت مذکور در ایران تعطیل و اداره امور با تحویل کلیه دارایی‌ها به شرکت سهامی فرش ایران محول گردید. هرچند بر اساس اسناد موجود حداقل تا سال ۱۳۲۷ ه.ش بسیاری از فرش‌های تولیدی این شرکت هنوز هم در تملک شرکت تولیدکنندگان قالی شرق بود، اما از همان سال زمینه فعالیت شرکت سهامی فرش ایران به نحوی محیا گردید که هم اکنون با بیش از ۷۰ سال تجربه که بخش عمده آن ماحصل تجربیات گران‌بهای پرسنل و متخصصین ایرانی است به عنوان یکی از نادرترین شرکت‌های تولیدکننده قالی در دنیا، حافظ میراث گران‌بهای گذشتگان بوده و همواره تمامی سعی و تلاش خود را در جهت احیاء مجدد هنر و صنعت قالی ایران به کار می‌گیرد.

مهدی امینی

نمایشگاه‌ها

نمایشگاهی از قالی ایران در مجلس شورای اسلامی برپا می‌شود. در هفته دوم دی ماه به همت مرکز ملی فرش ایران، در محل دائمی نمایشگاه مجلس شورای اسلامی نمایشگاهی از قالی‌های ایرانی به همراه عکس‌هایی از جذابیت‌های بصری این قالی‌ها برپا می‌شود. این نمایشگاه که از چهارم تا هشتم دیماه برقرار خواهد بود، بستر مناسبی برای رایزنی و گفت و گو با نمایندگان مجلس شورای اسلامی و آشنایی هرچه بیشتر آنان با ارزش‌ها و ویژگی‌های قالی ایرانی فراهم می‌آورد. گفتنی است چندی پیش و در فرایند بررسی و تصویب برنامه پنجم توسعه، با تأکید نمایندگان مردم، برای نخستین بار قالی مورد توجه و تأکید قرار گرفت.

هفتمین نمایشگاه قالی استان فارس هفته نخست دی‌ماه برگزار می‌شود. برپایه گزارش ارسالی از سازمان بازرگانی استان فارس، این نمایشگاه از یکم تا هفتم دی‌ماه ۸۹ در محل دائمی نمایشگاه‌های بین‌المللی فارس در مساحتی حدود ۲۰۰۰ مترمربع برپا خواهد شد. بر اساس این گزارش، اتحادیه فروشندگان صادرکنندگان قالی استان فارس و اداره فرش سازمان بازرگانی این استان از برگزارکنندگان نمایشگاه بوده و انجمن‌ها و تشکل‌های قالی، تولیدکنندگان و صادرکنندگان فرش و مراکز آموزشی از جمله همکاران این رویداد هستند. این نمایشگاه از یکم تا هفتم دی‌ماه همه روزه از ساعت ۱۰ تا ۲۰ آماده بازدید علاقه‌مندان خواهد بود.

چهارمین نمایشگاه فرش دستباف یزد در هفته پایانی بهمن ماه برگزار می‌شود. برپایه گزارش ارسالی از سازمان بازرگانی یزد، این نمایشگاه از ۲۷ بهمن تا یکم اسفندماه سال جاری در وسعتی افزون بر ۴ هزار مترمربع و در محل سالنهای شهید قندی یزد برگزار می‌شود. این گزارش می‌افزاید: این نمایشگاه که با مشارکت اتحادیه صنف بافندگان فرش یزد، اتحادیه تعاونی‌های فرش روستایی یزد، استانداری یزد، شرکت سهامی فرش یزد، اتحادیه صنف فروشندگان فرش و سازمان بازرگانی یزد برگزار می‌شود، نزدیک به ۲۰۰ غرفه خواهد داشت. نمایشگاه یادشده از ساعت ۱۶ تا ۲۱ آماده بازدید علاقه‌مندان خواهد بود. (روابط عمومی مرکز ملی فرش ایران، ۸۹/۹/۲۹)

انجمن علمی دانشجویی فرش در اینجا بر خود لازم می‌داند از کلیه دوستان و عزیزانی که در این سه شماره خبرنامه همراه ما و با نقد و نظرهای سازنده-شان راهگشای ما بودند تقدیر و تشکر نماید، و از کلیه عزیزان خواهشمندیم تا در ادامه راه را و راه‌اندازی نشریه طره همراه ماباشند. جلسه هم-اندیشی نشریه طره روز سه‌شنبه ساعت ۱۲:۰۰ در دفتر انجمن‌های علمی واقع در ساختمان چندرسانه‌ای، تشکیل می‌گردد و از علاقه-مندان دعوت می‌شود تا در این جلسه حضور بهم رسانند.

خبرنامه قالی

همکاران این شماره: مهدی امینی، امید شیخ بگلو، حسنعلی ترنج، امین بهپوری، حامد احمدی، طیبه کوشکی، محمد رضا سیدی و سمیرا محمدی.

مدرسه ارک تبریز ، اولین مدرسه قالی بافی ایران

داستان قالی ، داستان زندگی ، فرهنگ، اندیشه و هنر و آداب و رسوم ایرانی است. مردم هنر دوست تبریز در امتداد آن همه عظمت و افتخار با تفکر مرقی فردی بنام حاج میرزا حسن خان خازن لشکر در حدود ۱۲۱ سال پیش (۱۳۱۰ هـ) اقدام به برپایی اولین مدرسه قالی بافی ایران و بلکه جهان کردند. حاج میرزا حسن

خان خازن لشکر یکی از مردان خیر و روشنفکر تبریز در عصر ناصری است. این مرد دور اندیش با تاسیس مدرسه ارک نه تنها امکان تحصیل رایگان برای کودکان بی سرپرست را فراهم کرد بلکه در آن روزگار، در نظر داشته است، مدرسه حرفه‌ای دایر کند تا دانش آموزان ضمن ادامه تحصیل، با صنایع مختلف آشنائی پیدا کنند تا بتوانند در رشد و پیشرفت صنعت کشور، نقشی را ایفا کنند. این شخصیت فرهنگ دوست، با ایجاد دستگاه قالیبافی در مدرسه، امکان یادگیری این فن هنرمندانه را برای محصلین فقیر فراهم می‌آورد. در شماره ۴۵ سال بیستم (۱۶ ذی‌قعدة ۱۳۱۱) روزنامه اختر، درباره این مدرسه این اطلاعات به چشم می‌خورد: «... جناب خازن لشکر ... خیال داشته‌اند مکتب صناعی متمم باز نمایند که هر یک از اطفال پس از فارغ التحصیلی که مختصری در خواندن و نوشتن و حساب ملکه حاصل نمود، بدان جا رفته از صنعت آهنگری و

نجاری و ریخته‌گری، قالی بافی و غیره که در قورخانه مبارکه لازم است هر کدام را که طفل به ظرافت طبع خود اختیار نماید بدان مداومت نموده، هم خود مدار معاشی داشته باشد و هم به کار دولت بیایند...»

خازن لشکر در سال ۱۳۱۳ هـ ق در تهران، زندگی را بدرود گفت و سپس تشکیلات فرهنگی آن مرحوم دچار فترت و انحلال شد. این اقدام مبتکرانه مرحوم خازن لشکر، در سال ۱۳۱۰ هـ حق دارای اهمیت بسیار ارزنده‌ای است و در حال حاضر نیز یکی از نارسائی‌های مهم سیستم آموزشی ایران به این مسئله باز می‌گردد که دانشجویان و دانش‌آموزان، حرفه و پیشه‌ای بعد از فراغت از تحصیل ندارند.

مهدی امینی

Aminimehdi96@gmail.com

کتاب عملیات تکمیل فرش دستباف منتشر شد

در معرفی موضوع این کتاب آمده است:

در زنجیره فرآیند تولید فرش دستباف ، عملیات تکمیلی آخرین حلقه این زنجیر به شمار می‌رود. عملیات تکمیلی بر روی فرش دستباف با اهداف مختلفی همچون بهبود خواص ظاهری یا افزایش مرغوبیت آن مانند نرمی زیر دست، درخشندگی، زیبایی ، نمود بیشتر نقش و رنگ ، افزودن خواص معینی به فرش و یا رفع نواقص احتمالی به وجود آمده در مرحله بافت به کار می‌روند. در این کتاب سعی گردیده است تا به زبانی روان و فارغ از مباحث پیچیده فنی و مهندسی و با بهره‌گیری از تصاویر، عملیات تکمیلی فرش دستباف جهت آشنایی هرچه بیشتر دانشجویان و علاقمندان این هنر- صنعت ملی تشریح گردد.

کتاب عملیات تکمیل فرش دستباف از طرف انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد در دو هزار نسخه به قیمت ۴۰۰۰ تومان منتشر شد.

این کتاب را دکتر سید علی مجابی در ۲۳۰ صفحه به همراه تصاویر مربوطه به رشته تحریر درآورده است.

فراخوان

از کلیه دانشجویانی که علاقه‌مند به طراحی نقشه قالی هستند، دعوت می‌شود، تا آثار طراحی خود را جهت برگزاری نمایشگاه گروهی طراحی قالی تا تاریخ ۸۹/۱۱/۳۰ به انجمن علمی دانشجویی فرش تحویل فرمایند.

لازم به توضیح است نمایشگاه مذکور از تاریخ ۷ لغایت ۱۲ اسفندماه سال جاری در محل نگارخانه امام خمینی پذیرای علاقه‌مندان خواهد بود.

آثار ارسالی می‌بایست بر روی کاغذ نقشه، طراحی و به صورت سیاه قلم یا رنگ‌ونقطه به شیوه‌های فارسی یا ترکی باشد. سبک و ابعاد آثار ارسالی نیز آزاد می‌باشد.

